

İLKOKUL BİRİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI

REHBERLİK ÖĞRETMENİ
(OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANI)
KILAVUZU

unicef

2016

GİRİŞ	4
Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Noktalar	6
Okula Uyum Programı'na Başlarken	7
Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi	8
Etkinliklerin Seçimi ve Uygulanması	9
Etkinliklerin Değerlendirilmesi	11
Okula Uyum Sürecinde Okul Rehberlik Öğretmenlerinin (Okul Psikolojik Danışmanı) Sorumlulukları	12

GİRİŞ

Okula uyum kavramı çocukların yeni ve farklı bir eğitim ortamına geçiş süreçlerini hem tanımlayan hem de bu geçişin hedeflenen sonucu olarak kullanılan bir kavramdır.

Çocuklar yaşamlarının erken dönemlerinden itibaren yeni ve farklı çevrelere uyum sağlamalarını gerektiren pek çok geçiş yaşamaktadır. Bu geçişlerin belki de en önemlilerinden birisi çocukların eğitim sistemine ilk girişte ve sonrasında farklı eğitim kademelerine adım atarken deneyimledikleri geçişlerdir. Yeni ve farklı bir eğitimsel ortama geçiş çocukların başa çıkması gereken pek çok durumu da

beraberinde getirmektedir. Bu geçiş dönemlerinde, çocuklardan beklenen; yeni başladıkları eğitim kademesinde akademik başarıyı sağlamaları; okulun ve öğretmenlerin kurallarının olduğunun farkına varmaları ve akranları tarafından kabul görmeleri beklenmektedir. Bu noktada okula uyum kavramı gündeme gelmektedir.

Okula uyum sürecinde çocuğun tüm gelişim alanları dikkate alınarak, yeni girdiği eğitim basamağındaki ortama adapte olması ve bunun sonucunda da ilerideki sosyal ve akademik başarısının artırılması sağlanmalıdır.

Çocuklar farklı bir eğitim kademesine başladıklarında genellikle kaygı duyarlar. Çocukların bu kaygıları onların gelişimleri ve akademik başarıları üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmekte ve var olan potansiyellerini gerçekleştirmelerini engelleyebilmektedir. Okula uyum problemleri sadece çocukların okulla ilk tanıştığı okul öncesi eğitim kurumlarında değil, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarından ilkokula ve ilkokuldan ortaokula geçişlerinde de yaşanabilmektedir. Bu amaçla öğrencilerin okula alışması için Okula Uyum Programının yıl boyunca devam etmesi hedeflenmiştir. Bu kılavuz, Okula Uyum Programı'nın sizler tarafından daha iyi anlaşılması ve uygulanmasına destek sağlayacak biçimde tasarlanmıştır.

Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Noktalar

1. Okula Uyum Programı'nın tümünü dikkatle okuyunuz.

2. Program'ın genel ilkelerinin önem ve gerekliliğini dikkate alarak, bilgi sahibi olunuz.

3. Bu ilkeleri uygulamak için okulunuzda neler yapabileceğinizi planlayınız.

4. Okula Uyum Programı doğrultusunda hazırlanan etkinlikler örnek olarak planlanmıştır. Öğretmenlere etkinlikleri çeşitlendirmede ve uyarlamada rehberlik etmeniz beklenmektedir.

5. Uyumun zaman alan bir süreç olduğunu ve bu zaman içinde paydaşlarla (veliler, okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmenleri ve yönetim) iş birliği yapılması gerektiğini göz önüne alınız.

Okula Uyum Programı'na Başlarken

1. Okula Uyum Programı'na ilişkin materyalleri gözden geçiriniz.
2. Velilerin, Veli El Kitabı'nı ve gerekli broşürleri edindiğinden emin olunuz.
3. Okula Uyum Programı'nın amacı, bu kapsamda yapılacak uygulamalar ve bu uygulamaların çocuklara sağlayacağı faydalar hakkında velileri bilgilendiriniz.
4. Veli El Kitabı'nın kullanılması konusunda desteğe gerek duyan velilere destek olunuz ve ayrıntılı açıklamalarda bulununuz.
5. İlkokul birinci sınıf gelişim özelliklerine ilişkin "Çocuk İhtiyacını Belirleme Anketi"nin dağıtıldığından ve uygulandığından emin olunuz. Doldurulan formları çözümleyiniz.
6. Özel gereksinimli ve risk altındaki çocukların uyumlarını kolaylaştıracak müdahâle stratejileri geliştiriniz.
7. Kazanımların ve kazanımların edinilmesine hizmet edecek etkinliklerin belirlenmesinde, gerekli uyarlamaların yapılmasında ve uygulamada öğretmenlere destek sununuz.
8. Sürecin nasıl ilerlediğine ilişkin gözlemler yapınız, notlar alınız ve çocukların psiko-sosyal becerilerine ve uyumlarına ilişkin uygun ölçme araçlarını kullanarak değerlendirmelerde bulununuz.
9. Olası sorunları okul yöneticisiyle, öğretmenlerle ve meslektaşlarınızla paylaşınız. Çözümlere ilişkin fikir alışverişinde bulununuz.

Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi

Kazanımların seçilmesinde çocukların gelişimsel özellikleri, bireysel gereksinimleri ve içinde buldukları çevrenin koşulları göz önünde bulundurulmalıdır.

Birinci sınıfa başlayan çocuklara yönelik olarak geliştirilen Okula Uyum Programı, her eğitim kademesine uygun belirli sayıda kazanım içermektedir. Okula Uyum Programı çerçevesinde; söz konusu kazanımlar, ilkokul birinci sınıfta okutulmakta olan Türkçe, Hayat Bilgisi, Oyun ve Fiziki Etkinlikler ile Görsel Sanatlar derslerinin öğretim programlarından seçilmiştir. Seçilen bu kazanımlara dayanarak uyuma yönelik etkinlikler hazırlanmıştır. Ancak bu etkinlikler ve kullanılan kazanımlar örnek teşkil etmektedir. Öğretmenler burada yer almayan derslerin öğretim programlarından da kazanım belirleyerek öğrencilerin okula uyumunu sağlayacak nitelikte etkinlikler hazırlayabilirler. Öğrencilerin okula uyumunu etkili

bir şekilde desteklemede kazanımların seçimi oldukça önemlidir. Her çocuk grubu için her kazanım aynı öneme sahip olmayabilir. Bazı kazanımlar okulundaki öğrenciler için diğerlerinden daha öncelikli olabilir. Kazanımların etkinlikler yoluyla öğrencilerin okula uyumunu kolaylaştıracak bilgi, beceri ve tutumların bir ifadesi olduğu unutulmamalıdır. Her öğrencinin okula uyum sağlamak için gereksinim duyduğu bilgi, beceri ve tutumlar farklılık arz edebilir. Bu nedenle kazanımlar öğrencileri merkeze alarak seçilmelidir. Etkinliklere temel olacak kazanımlar seçilirken kazanımlar arasındaki ilişkiler, kazanımların birbiri üstüne inşa edilebilirliği ve sırası mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Etkinliklerin Seçimi ve Uygulanması

Uyum etkinlikleri seçilirken öğretmenler etkinliğin kazanımlarıyla çocukların gereksinimlerinin örtüştüğünden emin olmalıdır.

İlkokul birinci sınıfa başlayan çocuklar için hazırlanmış Okula Uyum Programı'nda okula hazırlık, okula yerleşme ve okulla bütünleşme süreçlerini desteklemek üzere tasarlanmış etkinlikler bulunmaktadır. Okula hazırlanma sürecine yönelik etkinlikler; velilerin, çocuklarının okula uyumunu evde desteklemeye kullanabilmeleri amacıyla düzenlenmiştir. Okula yerleşme sürecine yönelik etkinlikler; uyum sürecinde çocukların okulun ve sınıfın fiziki ve sosyal yapısını tanımasına ve bu yapı içerisindeki rolleri anlamasına, sonraki öğrenmelerine temel oluşturacak bazı bilgi, beceri ve tutumlar kazanmalarına yönelik olarak hazırlanmış etkinliklerdir. Okulla bütünleşme sürecine yönelik etkinlikler ise özellikle uyum sorunu yaşayan çocuklar gözetilerek hazırlanmıştır. Bu etkinlikler, ders yılı boyunca eğitim ve öğretim programı paralelinde yürütülen ve çocukların kendilerini okulun

bir parçası olarak benimsemesi ve okulla sosyal ve akademik gelişimini destekleyecek bağlar kurmasını sağlayacak etkinliklerdir. Programda yer alan okula uyum etkinlikleri çocukların hedeflenen kazanımları başarmasını destekleyecek şekilde tasarlanmış örnek etkinliklerdir. Bu etkinlikler çocukların gelişimsel özelliklerine, bireysel gereksinimlerine ve içinde buldukları çevrenin koşullarına göre uyarlanabilir veya yeni etkinlikler geliştirilmesinde temel olarak kullanılabilir.

Okul Rehberlik Öğretmenleri (Psikolojik Danışman) etkinlik seçerken, uyarlarken, yeni bir etkinlik oluştururken ve etkinliği uygularken sınıf öğretmenlerine destek olmak amacıyla kendilerine şu soruları sormalıdırlar:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimlerini karşılamaktadır?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulunmakta mıdır?
3. Bu etkinlikten sınıftaki hangi çocuklar yarar sağlar?
4. Bu etkinlik uygulanırken, sınıfta hangi çocukların yarar sağlanması için özel çaba göstermem gerekir?
5. Bu etkinliği özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için nasıl uyarlayabilirim?

Velilere çocuklarının okula uyumunda oynadıkları önemli role ilişkin farkındalık kazandırmak ve Veli El Kitabı'nı etkili bir araç olarak kullanmaları konusunda onları teşvik etmek uyum sürecinin başarısına büyük katkı sağlayacaktır.

Okula Uyum Programı kapsamında, çocuklarının okula uyumunu desteklemede velilere yardımcı olacak bir araç olarak Veli El Kitabı tasarlanmıştır. Veli El Kitabı ilkokula geçiş sürecinde karşılaşılabilecek sorunlar, bu sorunlara yönelik etkili ve pratik çözüm önerileri ve okula uyum sürecinde velilerin verebileceği destekler konusunda örnekler içermektedir. Bunların yanı sıra, Veli El Kitabı'nda, ve-

lilerin çocukların okula uyumunu desteklemesine yönelik etkinlik örnekleri de yer almaktadır. Pek çok veli bu tür etkinlikleri evde çocuklarıyla yapmaya yönelik sınırlı deneyime sahip olabilir. Etkinliklerin nasıl seçileceği, uyarlanacağı ve uygulanacağı konusunda öğretmenlerin velilere rehber olması Okula Uyum Programı'nın başarısı için gereklidir.

Etkinliklerin Değerlendirilmesi

Program güçlü ve sınırlı yönleri açısından değerlendirilmelidir. Yapılan bu değerlendirmeler yönetici, veliler, sınıf öğretmenleri ve rehber öğretmenlerle paylaşılmalıdır.

Okul Rehberlik Öğretmenleri, Okula Uyum Programı'nın uygulanması sürecinde programın çocukların davranış ve tutumları üzerindeki etkisine ilişkin gözlemler yapmalıdır. Bu gözlemler, programın değerlendirilmesinde kullanılmak üzere kaydedilmelidir. Gözlem ve değerlendirme sonuçları programın uyarlanması ve geliştirilmesi çalışmalarında kullanılmalıdır.

Okul Rehberlik Öğretmeni (Psikolojik Danışman) etkinlikleri değerlendirirken kendisine şu soruları sormalıdır:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimlerini karşılamada başarılı oldu?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulundu mu?
3. Bu etkinlikten okulda hangi çocuklar yarar sağladı?

Bu etkinlik uygulanırken sınıftaki hangi çocukların yarar sağlaması için özel çaba göstermem gerekti?

- Bu etkinliği özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için nasıl uyarladım?
- 5.

Okula Uyum Sürecinde Okul Rehberlik Öğretmenlerinin (Okul Psikolojik Danışmanı) Sorumlulukları

Uyum sürecinde Okul Rehberlik Öğretmenlerinin (Psikolojik Danışman) süreç öncesi, süreç sırası ve süreç sonrasında gerçekleştirmeleri gereken pek çok sorumluluk vardır. Bu sorumlulukların bazıları şunlardır:

1. Uygun teknikler kullanarak çocukları tanımak.

2. Velilerden ve çocuğu yakından tanıyan diğer yetişkinlerden çocukların ilgi ve gereksinimleri hakkında gerektiğinde veli ziyaretleri yaparak bilgi almak.

3. Eğitim ortamlarının çocukların uyumunu kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesinde öğretmenlere destek sunmak.

4. Çocukların gelişimsel özellikleri hakkında çocukla ilgilenen kişilerde farkındalık yaratmak.

5. Çocuklara sosyal ve duygusal alanlarda destek olmak.

6. Okula uyum sürecinde okul yönetimi, veliler, öğretmenler gibi paydaşlarla etkili bir iletişim kurarak rehberlik hizmetleriyle uyum sürecini desteklemek.

7. Okula uyum sürecinde ortaya çıkabilecek tipik sorunlar (okul reddi ve fobisi, akran zorbalığı gibi) karşısında hazırlıklı olmak, velilere, öğretmenlere ve çocuklara yönelik müdahâle programları planlamak, uygulamak ve geliştirmek.

8. Veliler ve öğretmenlerle olan iletişimini canlı tutarak çocuklar hakkında sürekli bilgi alışverişinde bulunmak.

9. Öğretmenlerle iletişime geçerek çocukların okula uyum sürecinde karşılaşılabilecekleri sorunlar için öğretmenlere destek olmak.

10. Çocuğun geçmiş deneyimlerine, evde konuştuğu dile ve ailenin kültürel değerlerine saygı göstermek.

11. Uyum sürecindeki gözlem ve değerlendirme sonuçları hakkında tüm paydaşlarla bilgi alışverişinde bulunmak.

12. Uyum sorunları olan ya da problemleri davranışlar sergileyen çocuklarla ve velileriyle bireysel çalışmalar yapmak.

13. Okuldaki rehberlik hizmetlerini ve bu hizmetleri sunan kişileri tanıtıcı bir broşür hazırlamak ve bu broşürü okula kayıt ve uyum haftası sürecinde velilere dağıtmak.

14. İlkokul birinci sınıf gelişim özelliklerine ilişkin çocuk ihtiyacını belirleme anketlerini, öğretmenlerden toplamak, çözümlenmek, raporlaştırmak ve sonuçları yöneticiler, öğretmenler ve veliler ile gizlilik ilkesine bağlı olarak paylaşmak.

15. Okula Uyum Programı'ndaki etkinliklerin risk altındaki ve özel gereksinimli çocuklara yönelik uyarlanmasında öğretmenlere destek olmak, bu gruptaki çocuklara ve velilere yönelik rehberlik hizmetleri düzenlemek.

16. Çocukların sosyal-duyuşsal becerilerini değerlendirmek, bu becerilerin güçlendirilmesine yönelik psikoeğitimsel müdahâle programları (atılmanlık eğitimi ve sosyal beceriler eğitimi gibi) uygulamak, öğretmenlere ve velilere çocukların sınıfta ve evde sosyal-duyuşsal becerilerini destekleyecek önerilerde bulunmak.